

FIDESZESEK MINT PATKÁNYOK – egy dehumanizáló kampánytevékenység miatt marasztaló NVB határozat elemzése

Az Alaptörvény IX. cikkére épülő kúriai és alkotmánybíróági joggyakorlat szerint a véleménynyilvánítás szabadsága kampányidőszakban különösen tágra nyílik, amely alapjog csak egy igen szűk körben korlátozható: amennyiben a közlés az emberi méltóság korlátozhatatlan magját sérti, például emberek – akár politikusok – dehumanizáló ábrázolása által.

A Nemzeti Választási Bizottság 2026. április 10. napján kelt 318/2026. számú határozatával megállapította a jóhiszemű és rendeltetésszerű joggyakorlás alapelvének sérelmét, mivel a választási kampány során a „Géзамalac” elnevezésű politikai mémoldal - a szabad véleménynyilvánítás határait átlépve - a FIDESZ-KDNP egyes jelöltjeit patkányként ábrázolta. Az Alapjogokért Központ elemzése.

Az, hogy a hazai politikai közbeszéd állapota választásról-választásra romlik, közhelyszámba menő állítás, amelyhez a kampány közösségi médiatérbe való jelentős áthelyeződése aligha vitatható módon járult, járul hozzá. A (jogi) kampányidőszak ideje alatt hatáskörrel rendelkező Nemzeti Választási Bizottság (a továbbiakban: NVB) idei választás során meghozott döntéseiben ez a jelenség – meglepő módon – nem volt fajsúlyosan tettenérhető. A kétszáznál is több választási jogorvoslati eljárás során született döntésből mindössze egy esetet találtunk, ahol a véleménynyilvánítás szélsőséges megnyilvánulási formája miatt hozott marasztaló döntést az NVB.

A „Géзамalac” elnevezésű politikai szarkasztikus mémoldal a Facebookon nagyságrendileg 57.000 követővel rendelkezik. Munkásságát több díjjal is jutalmazták már, többek között a 2025. évi ARC plakátkiállításon a legjobb alkotásnak járó díjat „Hol van Viktor?” című munkája nyerte el. Oldalát áttekintve kifejezetten a FIDESZ-KDNP-hez – ritkább esetben Mi Hazánkhoz

– köthető politikusokra, közéleti személyiségekre specializálódott mémoldal benyomását kelti, ami nem riad vissza a lealacsonyító, testszégyenítő, női politikusokat női mivoltukban sértő, szexuális helyzetben ábrázoló, homofóbiát közvetítő vagy egyéb módon megalázó, akár dehumanizáló ábrázolásokról sem.

Mivel a képek zömében politikusokat, közszereplőket ábrázolnak, illetve közügyek vagy a közélet egyéb kérdéseinek megvitatásához kapcsolódnak, satirikus megjelenítési formában, egy részük pedig a kampányidőszak 50 napja során került közzétételre, a közlések – az ízlésbéli aggályok ellenére - az Alaptörvény IX. cikk (1) bekezdése alapján fokozott alapjogi védelemben részesülnek, amelynek korlátozására csak igen szűk körben van lehetőség. Az Alkotmánybíróság gyakorlata viszont e körbe sorolja azon eseteket, mikor a bemutatás módja az emberi méltóság korlátozhatatlan magját sérti. A vizsgált ügyben épp ilyen képek miatt került sor választási jogorvoslatra, amely már csak az alapjogi-dogmatikai kérdés okán is, elemzésre érdemes.

Az NVB 318/2026. számú határozatának összefoglalása

1. A kifogás és annak indokai

Az NVB előtt alapul fekvő ügyben egy magánszemély kifogást nyújtott be a választási eljárásról szóló 2013. évi XXXVI. törvény (a továbbiakban: Ve.) 208. §-a alapján, arra való hivatkozással, hogy a „Gézamalac” elnevezésű Facebook-oldalon közzétett, hivatkozott kampányeszközök sértik a Ve. 2. § (1) bekezdés e) pontja szerinti, a jóhiszemű és rendeltetésszerű joggyakorlás alapelvét, mivel a választási kampányban a véleménynyilvánítás és politikai bírálat határait átlépve embereket dehumanizáló módon, patkányként és féregként ábrázolnak.

Az első, 2026. március 15-én közzétett, „A hamelni patkányfogó meséje” című képen („Kép1”) több, a FIDESZ–KDNP közös listáján szereplő politikus – köztük Orbán Viktor, Deutsch Tamás, Kövér László, Szijjártó Péter, Kocsis Máté, Szentkirályi Alexandra, Németh Szilárd és Rogán Antal – felismerhető emberi fejjel, de patkánytesttel jelent meg. A kép egyéb felirata is egyértelművé tették annak választási-politikai kontextusát. A második, április 7-én közzétett

képen („Kép2”) több közéleti szereplőt ábrázoltak stilizált formában, egyes személyeket pedig féreg-, illetve homokféregszerű testtel.

A kifogástevő szerint ezek nem egyszerű politikai karikatúrák voltak. Álláspontja szerint az ábrázolás célja az érintettek társadalmi megítélésének befolyásolása volt azáltal, hogy emberi mivoltukat kétségbe vonva undort és megvetést kiváltó állati, illetve féregszerű lényként jelenítették meg őket. Mivel a tartalmak kampányidőszakban, nyilvános Facebook-oldalon jelentek meg, politikai szereplőkre és aktuális közéleti kérdésekre vonatkoztak, a kifogástevő azokat kampányeszköznek, közzétételüket pedig kampánytevékenységnek tekintette.

Érvelésének alátámasztására elsősorban a Kúria Kvk.I.37.441/2014/2. számú végzésére hivatkozott. Abban az ügyben olyan kampányfilm jogszerűségét vizsgálták, amelyben politikai szereplőket majmokkal azonosítottak. A kifogástevő értelmezése szerint a Kúria kimondta, hogy az állattal történő azonosítás dehumanizálja az érintett személyt, alkalmas lehet emberi méltóságának megsértésére, és ezáltal sértheti a jóhiszemű és rendeltetésszerű joggyakorlás követelményét. Hivatkozott továbbá az Alkotmánybíróság gyakorlatára, amely szerint a véleménynyilvánítás szabadsága nem védi az emberi méltóság korlátozhatatlan magját, az emberi státuszt sértő közléseket.

Mindezek alapján kérte az NVB-t, hogy állapítsa meg a Ve. 2. § (1) bekezdés e) pontjának megsértését, a közzétevőt tiltsa el a további jogsértéstől, valamint kötelezze a kifogásolt tartalmak haladéktalan eltávolítására.

2. Az NVB jogi érvelése

Az NVB a kifogást részben találta megalapozottnak. Elsőként megállapította, hogy a kifogásolt képek valóban a megjelölt Facebook-oldalon jelentek meg, és tartalmuk alapján – annak ellenére, hogy egy nyilvános Facebook-oldal bejegyzéseiről volt szó – a Ve. 140. §-a szerinti kampányeszköznek minősültek. Az NVB ugyanakkor már az ügy ténybeli értékelésénél jelentőséget tulajdonított annak, hogy a Kép2-n dehumanizált formában megjelenő személyek közül ketten nem voltak az adott választási eljárás jelöltjei, és jelölő szervezethez sem voltak köthetők.

A Bizottság a kifogás keretei között kizárólag azt vizsgálta, hogy megvalósult-e a Ve. 2. § (1) bekezdés e) pontjának sérelme. Ennek során abból indult ki, hogy a választási kampányban a véleménynyilvánítás szabadsága különösen széles körű. Az 5/2015. (II. 25.) AB határozatra hivatkozva hangsúlyozta, hogy a versengő politikai szereplők a kampányban nyíltan, akár kendőzetlenül is megnyilvánulhatnak, a jelöltek alkalmasságáról és a politikai programokról folytatott vita pedig kemény verbális összecsapásokat is magában foglalhat.

Önmagában a negatív kampány sem tiltott. A Ve. nem zárja ki a politikai ellenfelek képességei és programja hibáinak felsorolását, felnagyítását vagy karikírozását. E szabadság azonban nem korlátlan: határát többek között a Ve. alapelvei és az emberi méltóság védelme jelentik. Az NVB ezért azt vizsgálta, hogy a kifogásolt tartalmak túlléptek-e a politikai véleménynyilvánítás még megengedett határain.

Ennek alkotmányjogi mércéjeként az NVB az Alkotmánybíróság gyakorlatát alkalmazta. Eszerint először azt kell vizsgálni, hogy a közlés összefügg-e a közügyek szabad vitatásával, majd azt, hogy tényállításnak vagy értékítéletnek minősül-e, végül pedig azt, hogy a közlés nem lépi-e túl a véleménynyilvánítás alkotmányos határát. A véleményszabadság ugyanis már nem védi az olyan öncélú közléseket, amelyek a közügyek vitatásán kívül esve pusztán az érintett megalázására vagy más jogsérelem okozására irányulnak.

Az NVB külön hangsúlyozta az emberi méltóság korlátozhatatlan magjának jelentőségét. Ennek sérelmét nem pusztán a becsület vagy jóhírnév különösen súlyos megsértése valósítja meg, hanem mindenekelőtt az, ha a közlés az érintett emberi mivoltának tagadására vagy kétségbevonására irányul. Ehhez kapcsolódóan a Bizottság irányadónak tekintette a Kúria 2014-es döntését is, amely szerint az állattal történő azonosítás dehumanizálja az érintett személyt, és adott esetben az emberi méltóság sérelméhez vezethet. Különösen problematikus lehet, ha az állathoz társított negatív tulajdonságok közvetlenül a politikai ellenfélhez kapcsolódnak, mert az ilyen negatív kampánnyal szemben az érintett érdeemben nem tud érvelni vagy bizonyítani.

3. A két kép eltérő megítélése és az NVB döntése

Az NVB e mércét alkalmazva eltérően ítélte meg a két bejegyzést.

Az első esetében megállapította a jogsértést. A képen az adott választási eljárásban az egyik jelölő szervezet által állított jelöltek jól felismerhetően, patkányként jelennek meg. Az NVB szerint ez olyan ábrázolás, amely az érintetteket emberi méltóságukban nyilvánvalóan sérti, miközben a választói akarat befolyásolására is alkalmas. A kép kampányban történő közzététele ezért megvalósította a jóhiszemű és rendeltetésszerű joggyakorlás alapelvének sérelmét.

A második kép tekintetében viszont az NVB nem állapított meg választási jogsértést. Értékelése szerint bár a képen jelöltek is szerepeltek, ők nem dehumanizált formában jelentek meg. A kép két szélén féregként ábrázolt, ténylegesen dehumanizált személyek viszont nem voltak az adott választási eljárás jelöltjei, és jelölő szervezethez sem voltak köthetők. Az NVB ebből arra következtetett, hogy velük kapcsolatban a kifogásolt választási eljárási alapelv sérelme nem állapítható meg. A második képen tehát ugyancsak megvalósult bizonyos emberek dehumanizált ábrázolása, de esetükben – jelöltek nem lévén – választási jogvitában nem volt jogsértés megállapítható.

Az NVB 9 igen és 4 nem szavazattal részben adott helyt a kifogásnak: megállapította, hogy a 2026. március 15-i bejegyzés közzétételével ismeretlen személy megsértette a Ve. 2. § (1) bekezdés e) pontját, míg az április 7-i bejegyzés tekintetében a kifogást elutasította.

A kifogástevő által kért további jogkövetkezményeket ugyanakkor nem alkalmazta. Mivel a jogsértő személyét nem lehetett megállapítani, nem volt olyan azonosítható személy, akit az NVB a további jogsértéstől eltilthatott volna, illetve akit a jogsértő tartalom haladéktalan eltávolítására kötelezhetett volna. Így a határozat jogkövetkezménye lényegében a jogsértés tényének megállapítására korlátozódott.

Következtetések

Noha a határozattal szemben három napon belül Kúriához címzett bírósági felülvizsgálat iránti kérelemnek volt helye, a részben marasztaló döntéssel szemben az érdekelt e jogorvoslati lehetőséggel sajnálatosan nem élt. Az Alkotmánybíróság szerint „nem védelmezi a közéleti vitában kifejtett véleményt sem, ha az abban megfogalmazottak az emberi méltóság korlátozhatatlan magját sértik, így az emberi státusz nyilvánvaló és súlyos becsmérlésében öltenek testet. Az emberi státuszt közvetlenül megtestesítő emberi méltóság a közéleti vita szabadságának határvonalát jelöli ki. A közügyeket vitató szólásnak az emberi méltóság e korlátozhatatlan, az emberi státuszt meghatározó lényege előtt kell engednie. Hiszen nyilvánvaló, hogy »nem a közéleti véleménynyilvánítás szabadságával él, aki a másik személy emberi mivoltában való megalázása érdekében használ súlyosan bántó, vagy sértő kifejezéseket. Ennek megfelelően az emberi státuszt közvetlenül megtestesítő emberi méltóság a közéleti vita szabadságának határvonalát jelöli ki.« {Id. pl. 3173/2025. (V. 30.) AB határozat, Indokolás [53]}. Az emberi méltóságnak van egy, a véleménynyilvánítás szabadsága által sem érinthető magja. Az Alkotmánybíróság az emberi méltóság ilyen korlátozhatatlan (más megfogalmazásban: lényegi és érinthetetlen) magját sértő, az emberi státusz nyilvánvaló és súlyos becsmérlésében testet öltő megnyilvánulásnak tekintette például azt, hogy az érintetteket állatként (majomként), megalázó módon ábrázolták egy kampányfilmben {3122/2014. (IV. 24.) AB határozat, Indokolás [17]}.

A fentiek szerint a határozatban is felhívott alkotmánybírósági joggyakorlat alapján a Kúria az NVB határozatát – álláspontunk szerint – helybenhagyta volna.